

Rutiner for skolens arbeid med Tilpassa opplæring (TPO)

Mål

TPO-team skal bidra til å sikre skolens tilpassa opplæring jfr.   1-3
opplæringsloven

Grunnlag for instruks

Arbeidsoppgaver og rutiner i forhold til tilpassa opplæring er foreslått på
bakgrunn av ”*Veileder til opplæringsloven om spesialpedagogisk hjelp og
spesialundervisning*”. (Udir2009)

**TPO-team skal være skolens fagteam i forhold til tilpassa opplæring.
Teamet skal kunne bidra til god forebygging og tidlig avdekking av vansker
samt iverksetting av hensiktsmessige tiltak**

Innhold

Innledning	3
Forebygging	3
Retten til opplæring	3
System- og individnivå	4
Systemnivå	4
Individnivå	4
Saksgang i seks faser	5
Fase 1 Førtilmelding og utredning	5
Fase 2 Tilmelding til PPT	5
Fase 3 Sakkyndig vurdering av elevens behov	5
Fase 4 Vedtak	5
Fase 5 Planlegging og gjennomføring	5
Fase 6 Evaluering	5
TPO-teamets oppgaver	6
Vurdering av læringsutbytte for enkeltelever	6
Kompetanse i TPO-team	7
Skolens verktøy til kartlegging:	7

Innledning

Gjennomføring av opplæringslovens krav om tilpassa opplæring er en omfattende oppgave for skolen. Modellen under gir et bilde av forholdet mellom tilpassa opplæring, vanlig undervisning og spesialundervisning.¹

For å kunne gi alle elevene et godt tilpassa opplæringstilbud er det nødvendig at all opplæring skal være tilpasset. Spesialundervisning er ekstra godt tilpasset opplæring.

Modell 1 Haustätter, Nordahl

Forebygging

Grunnleggende for god forebygging i skolene arbeider relasjonsbygging. Gode relasjoner mellom elev-elev og elev- lærer, vil bidra til mindre uønsket atferd og mobbing. Kompetanse i forhold til god klasseledelse er en viktig faktor i dette arbeidet.

Forutsetning for god forebygging av fagvansker er et TPO-team som har mulighet til å få en helhetlig oversikt over elevenes faglig nivå. Denne oversikten kommer fra resultat etter screening og kartleggingsprøver på ulike klassetrinn samt tilbakemelding fra lærere. TPO-teamet og klassens lærere må gjøre en felles vurdering. De må finne ut hvilke elever som vil ha behov for ekstra tilrettelegging av opplæringstilbudet, hvem som eventuelt skal ha tilbud om å utredes videre. Elever skal ikke behøve å vente på tiltak.

Retten til opplæring

Veilederen tar opp ulike sider i forhold til skolens og skoleeiers plikter, ut fra tolking av opplæringsloven. Noen av disse taes med her. Fokus vil imidlertid være arbeidet på skolen i en førtilmeldingsfase og samarbeid med PPT, samt kort om saksbehandling ved henvisning.

Overgang barnehage - skole.

"Samarbeid mellom barnehage og skole i samarbeid mellom ulike skoler er en forutsetning for å skape en god overgang for barnet."

"Kommunen bør utarbeide rutiner for hvordan dette samarbeidet skal gjennomføres" (vel.s.15).

Sentrale prinsipper i opplæringa

- Likeverdsprinsippet
- Inkluderende opplæring
- Tilpasset opplæring
- Fellesskap og tilpasning

¹ R.Saromaa Haustätter, T. Nordahl 2009

Læreplanverket for kunnskapsløftet

- Omdisponering av timer
- Individuell vurdering
- Nærskolesprinsipp
- Organisering av elever i basisgrupper/klasser
- Det fysiske og sosiale miljøet
- Skoleeiers ansvar

System- og individnivå

Opplæringslovens § 5- 6 pålegger PPT to hovedarbeidsområder :
Systemarbeid og sakkyndig vurdering

Systemnivå

Systemarbeid beskrives som bistand fra PPT i *”skolens arbeid med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling.”* Hensikten med dette arbeidet er å legge bedre til rette for opplæring av elever med særlig behov. *”Å forbedre det ordinære opplæringstilbudet, blant annet gjennom generelle styrkingstiltak, kan også bidra til å forebygge vansker av ulik art og dermed redusere behovet for spesialundervisning.”*²

Et TPO-team som har oversikt over de ulike behovene hos elevene og lærerne ved skolen, vil kunne bruke disse behovene som utgangspunkt for å drøfte systemtiltak med PPT. Team fra PPT med tverrfaglig kompetanse vil kunne bidra til samarbeid på system- og individnivå. Det ”dobbelte blikk” innebærer å se den enkelte elev sine behov i sammenheng med betingelser i læringsmiljøet.

TPO- team ved skolen vil kunne bestille bistand i systemarbeid fra PPT. Det kan være opplegg for arbeid med læringsmiljø i hele klasser, drøfting av ulike former for differensierte opplæringstilbud, implementering av tiltak for dysleksivennlig skole. Generelt arbeid mot mobbing og uønsket atferd. Kurs i ulike tema.

Henvisningsskjema for skolenes bestilling av systemarbeid finnes på PPT sin hjemmesider.

Individnivå

PPT er etter loven skolens sakkyndige instans. Opplæringslovens § 5-3 stiller klare krav til hva en sakkyndig vurdering skal omfatte. Veilederen beskriver seks faser i saksgang frem mot en sakkyndig vurdering og enkeltvedtak om spesialundervisning. Disse fasene er her kort beskrevet.

---

² Veilederen s. 55

Saksgang i seks faser

Fase 1 Førilmelding og utredning

(Oppl §§ 5-1 og 5-4)

Når skolen får mistanke om at en elev ikke får tilfredsstillende utbytte av opplæringstilbudet og eller ikke ser ut til å trives, skal lærere henvise til skolens TPO-team.

Skolens plikt å vurdere elevens læringsutbytte ved å :

- Kartlegge og beskrive
- Vurdere- hvilke tiltak som skal prøves
- Justere - prøve ut tiltak innenfor skolens rammer
- Vurdere – hva skal være varig tiltak
- Eventuelt videre henvisning til PPT

Fase 2 Tilmelding til PPT

(Oppl §§ 5-1 og 5-4)

- Når skolen mener at henvisning til PPT er nødvendig drøftes dette med PPT.
- Pedagogisk rapport er en viktig del av grunnlaget når PPT skal gjøre en utredning og gi en tilrådning, og denne rapporten skal følge henvisning.

Fase 3 Sakkyndig vurdering av elevens behov

(Oppl §§ 5-1, 5-3, 5-4 tredje ledd, 5-6)

- Opplæringsloven inneholder punkter som skal være med i sakkyndig vurdering

Fase 4 Vedtak

(Oppl §§ 5-1, 5-3, 5-4 og forvaltningsloven)

- På grunnlag av sakkyndig vurdering skal skoleeier/skolen fatte enkeltvedtak i samsvar med opplæringsloven og forvaltningsloven.
- Fasen avsluttes med at vedtaket sendes eleven og foreldre.

Fase 5 Planlegging og gjennomføring

(Oppl §§ 5-1 og 5-5)

- Skolen skal utforme tilbud til eleven på grunnlag av sakkyndig vurdering og enkeltvedtak
- Etter utforming av IOP skal skolen starte opplæring i samsvar med denne.

Fase 6 Evaluering

- Skolens evaluering av elevens læringsutbytte og innhold i opplæringstilbudet vil være grunnlag for vurdering og eventuelle justeringer av innholdet i IOP
- Halvårsrapporter vil være skolens dokumentasjon av evaluering for den enkelte elev.
- Evaluering vil være grunnlaget for å vurderes om saken skal rehenvises til PPT.

TPO-teamets oppgaver

TPO – team skal bidra til å sikre tilpasset opplæring. Skolen må ha et godt system for å sikre at utprøving av tiltak blir iverksatt før henvisning til PPT. TPO-teamet må derfor ha oversikt over de ulike elevens faglige og sosiale behov. PPT kan delta på vurdering og drøfting i dette arbeidet.

Vurdering av læringsutbytte for enkeltelever

1. Kartlegge

- Mål for klassens opplæring i forhold til gjeldende læreplaner
- Innhold i opplæringa
- Rammefaktorer – klassens lærerressurser/assistent
- Elevens forutsetninger
- Arbeidsmetoder
- Kartlegging minoritetsspråklige
- Læringsmiljø i klassen

2. Vurdere

Samlet resultat av faglig kartlegging

Eventuelt resultat etter kartlegging/observasjon atferd

3. Justere – prøve ut tiltak innenfor skolens rammer

Klassens lærere må sammen med TPO-team vurdere læringsbetingelsene til eleven, og vurdere elevens svake og sterke sider i forhold til læring. Ut fra felles vurdering velges det tiltak for tilrettelegging i forhold til elevens behov.

Pedagogisk rapport

Kartlegging, utprøving av tiltak og evaluering må skriftliggjøres. Dette skrives ned og vil utgjøre skolens pedagogiske rapport.

Mal for pedagogisk rapport finnes i link til skolens § 13-10 system. Pedagogisk rapport er viktig at skolen har, selv om det ikke henvises til PPT

4. Vurdering

Etter utprøving av tiltak må det gjøres en ny vurdering hvor lærere og TPO-team avgjør om tiltak fungerer tilfredsstillende, eller om eleven må henvises videre. Dersom det er behov for mer utredning henvises saken til PPT. Om en ser behov for tverrfaglig kompetanse meldes saken til T-team.

Kompetanse i TPO-team

Omfang av kompetanse vil variere fra skole til skole. Et minimum vil være at skolene gjennomfører kartlegging og de screeninger som er bestemt skal gjennomføres på alle skolene. TPO – team kan samarbeide med PPT om ytterligere kartlegging og vurdering av tiltak, dersom de ønsker det.

TPO-team kan:

- Administrere de ulike kartleggingsprøvene og drøfte videre tiltak
- Observere og gi tilbakemeldinger til klassens lærere
- Ha kjennskap til kriteriene for en dysleksivennlig skole
- Ha kjenneskap til programvare og bruk av tekniske hjelpemidler.
- Håndtere mobbeproblematikk
  - Gjøre bruk av skolens handlingsplan
  - Bruke veilederen for avdekking av skjult mobbing ” *Innblick* ” av Tove Flack
- Gi råd og anbefale til tak i forhold til :
  - Opplæringstilbud for dyslektikere, og elever som strever med lesing og skriving
  - Elever med matematikkvansker og dyskalkuli
  - Elever med uønsket atferd
  - Tiltak i ADDES-permen
  - Ivareta overføringsmøter når eleven(e) skal bytte skole
  - Utarbeidelse av IOP og pedagogisk rapport
- Være skolens bindeledd til PPT

Skolens verktøy til kartlegging:

Faglig nivå:

Lesing og skriving

- Carlsten
- Leselos
- Ordkjedetesten
- Språk 6-16
- Arbeidsprøven
- Kartlegging av leseferdighet (nasjonalt læremiddelsenter)

Matematikk

- Alle teller
- M-prøven
- Lunde
- Myre
- Nasjonal prøve. Frivillig for 1. og 3. klasse.

Engelsk

- Europeisk språkperm

Obligatoriske kartleggingsprøver

- Nasjonale prøvene
- 5. og 8. regning, engelsk .lesing
- 9. regning og lesing
- Kartleggingsprøver 1. til 7.
- Engelsk. Frivillig for 3. klasse

Oppmerksomhet og uro

- Gerd Strand
- Addes
- Observasjon

Elevtrivsel

- Elevundersøkelse
- 7. og 10.
- 3.-10
- Egne miljøundersøkelser for 1.- 4.
- Foreldreundersøkelser

Samtale med

- Elev
- Foresatte
- Alle involverte lærere

Samarbeidsrutiner mellom skole og PPT settes opp i felles årshjul som er tilpasset skolens system i forhold til § 13-10.

Vedlegg:

Årshjul for oppgaver i TPO-team og PPT

Rutiner for :

Kartlegging, screening

Overganger barnehage – skole

Overgang mellom skoler

Søknad til videregående

Arbeid med skolevegring

Møtevirksomhet i tverrfaglig team